

Néhány megjegyzés Jakobi Ákos *A virtuális világ terei* című tanulmányához

Gratulálok fiatal kollégámnak, érdekes és érett munkát készített. Tulajdonképpen nem is reflexiókat adott az elmúlt évben megjelent tanulmányomhoz, hanem sokkal inkább kiegészítette azt.

Azt hiszem, az alapvető különbség a két tanulmány szemlélete, témaválasztása között van. Jakobi Ákos magát a virtuális tér-problematikát helyezi tanulmánya – nyilván kutatásának is – középpontjába, én pedig a kibertér társadalmi hatásait. Jól érzékelteti ezt olvasmányaink különbözősége is.

Kétségtelen, hogy a virtuális világ terein, a kibertér különböző értelmezéseinek bemutatása, a virtuális tér különböző tércategóriáinak a leírása, „földi” kategóriákkal való összevetése fontos, hovatovább elméleti jelentőséggel bír. Csakhogy néhány vizsgált eleme – földrajzi ízlésem szerint – távol esik attól a tartománytól, ami a kibertert egyáltalán a geográfia tárgyává teheti. Jakobi kolléga átsiklott azon körülmény fölött, hogy a kibertér általában ott jelentkezik a maga térkínálatával, ahol valamilyen igényt elégíthet ki, vagyis a kibertér tértípusai és alakzatai teljes egészében társadalmi eredetűek. Sokan osztják azt a véleményt, hogy a kibertér nem az információ szállítására, feldolgozására van a legnagyobb hatással, hanem a társadalmi viszonyok, kapcsolatok alakulására. A kibertér képes befolyással lenni az éntudatra és a közösségre. Bár idézi Dodge-ot, aki a kibertérrel foglalkozó geográfusok egyik legfőbb feladatának tekinti, hogy munkájukkal hozzájáruljanak a digitális világ emberi megértéséhez, továbbá információkat

nyújtsanak arról, hogy miként formálódik ez a tér, és hogyan kell egyáltalán „használni” ezt a világot, valamint azt, hogy milyen hatásai vannak ennek a világnak a valós világra és az emberekre. Ezzel az összefüggéssel azonban tanulmányában nem foglalkozik.

Úgy tűnik, hogy fiatal kollégám azért nem tulajdonít különösebb figyelmet a kibertér társadalmi vagy éppen gazdasági összefüggéseinek, mert a bűvkörébe került a kibergeográfia névvel illetett irányzatnak (?), amelynek képviselői többnyire a kibertér feltárását, belső szerkezetének, működési mechanizmusának megismerését tekintik a legfőbb kutatási feladatnak. Többek között Batty-t idézi, aki kijelenti, hogy a valós világ geográfiájának behelyezése a számítógépbe, illetve a „gépen belüli fiktív” földrajzi terrek felfedezése és kapcsolataik alkotják a virtuális geográfia két pillérét.

Nem tudom, hogy van-e kibergeográfia, vagy ez csupán egy jól hangzó elnevezés. Én mindenesetre nem tartom magam kibergeográfusnak. Egyszerű földi geográfus vagyok, aki egy az eddig a magyar földrajztudományban kevésbé vizsgált térformának, a kibertérnek az egyénre, a közösségekre, a gazdaságra, a városok működésére kifejtett hatását próbálja megérteni és a területi összefüggéseket feltárni. Nyilván a kibertérnek más hatásai is vannak, amelyeket a földrajz szemléleti rendszereivel is vizsgálni lehet, ezért érdeklődéssel várom fiatal kollégám további gondolatkísérleteit, a tematika bővítésére tett erőfeszítéseit.

Mészáros Rezső